

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақ тілі

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Қарағанды

Тегі (Фамилия): Минеев

Аты (Имя): Тиназ

Мектеп (Школа): Дарын

Сынып (Класс): 9

Оқыту тілі (Язык обучения): Қазақша

2) Майқа би мен Мөңке біздің ағалымыздың толғауларындағы замана шындығы: қазіргі замандағы өзекті мәселелер бұрынғы заманда да өзекті болды деп ойлаймын. Мысалы: бұрында көптеген шешімейтін даулар болды. Сол дауларда биіміз шешу арқылы жауабын аңды, қандай да бір дау болып, оның шешімін табуға барынша тырысқан. Мысалға айтсақ: Жасқакөл дауымында дау шешімей жатады ол жерде Орманбет би, Төле би, Жітеке би болады. Жасқакөл дауымында сол мәселені шешуге тырысады. Төле би және Жітеке би Орманбет биге бар ағалымыздарын айтады, дауды шешуге тырысады. Есесінде ол дауды Орманбет біздің анасы шешіп береді. Осы секілді осындай мәселелерді Майқа би және Мөңке би ағалымыздың толғаулар арқылы жеткізгіштері келді деп ойлаймын.

3) Ж. Баласағұнның тіл өнерінің пайда зияна туралы айтқандары біздің тіліміз бізге пайдасын да зиянын да алып келеді. Яғни, кейбір адамдар тіліміз бар деп тоғи шектен шығып немесе артық айттып қоятындар бар. Менің ойымыа: өз-өзін ұстап немесе сөйлер кезде ойланп сөйлеу қажет. Себебі: сенің ойланбай айта салған сөзің басқаларға ауыр тиісі мүмкін, кейбір адамдар айтқан сөзге мән бермейді, ал кейбіріне сол айтқан сөз ойында қалып қалуы мүмкін. Өз-өзін ұстап, тінді дүрөктен нан пайдаланса ем зияны жоқ.

деп ойнаймын. Сондықтан адам өз-өзіне ұстай білуі қажет.

4) Дарыс аңдағым қазыққа дама берген секілді....

Азны, кеңдікті кеңпейілдікті қазыққа дама берген секілді дейді. Қазақтар қонақжайлы халық, мысалы: басқа ұлттан басқа, ұлт өкілі келсе соны қазық халық қолынан келгеніне күтіп, барын салады барын жатдайын жасап, үйге қонақ шақырғанда да күтіп шығарып салады. Бұл қазық халықтың қонақжайлылығын, кеңпейілдігін, мейірімділігін бейнелейді. Осы арқылы қазық халық өзін азаматтық құндылығын сақтап қалады және оны одан әрі дәріптейді. Сондықтан да қазық халыққа бұл қасиетті еш уақытта жойып алмауға болмайды, себебі, осы қасиеттер арқылы бізді танып біледі.

1) «Мәңгілік бала бейнесінде көтерілген басты мәселелер: қазіргі таңдағы басты мәселелердің бірі деп ойнаймын, мәңгілік бала бейнесі көтерілген мәселелер. «Мәңгілік бала бейнесінде қалыптасқан келгені өзгешеде көтерілген мәселе деп ойдаймын. Осындай мәселелер өзгешеде көтерілді деп ойдаймын осы мәселелер және т.б. мәселелер.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____

(бақылаушы толтырады)

(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақстан тарих

Облыс/қала (область/город): Қарағанды облысы

Аудан (район): Қарағанды ауданы

Тегі (Фамилия): Болатова

Аты (Имя): Жаңа

Мектеп (Школа): ММШ "Дарын"

Сынып (Класс): 9Б"

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақ тілі

Кеңес жүйесінің өсуінен қатпарас кезеңіндегі Қазарстан (1964-85жж.)
1964-85ж арапта Қазарстан тариханда кеңестің жүйесінің
бастапқы экономикалық өсуден біртіндеп қатпарасқа
қашаратан сөзін ретінде сипатталады. Бұл жылдарда
республика КСРО құрамында болып, оның әлеметтік -
экономикалық ж/е саяси бағыты орталықтан қатау
бастаралды. Атаптан кезеңде белгілі бір мәметтіктермен
қатар, жүйесі кемшіліктер де ойыптан көріне
бастады.

Бұл арадамен, экономикалық даму экстенсивті модель
келізіңде жалғаста. Қазарстанда өнеркәсіп^{пен} аяулашару-
шылық келізіңмен табыттан ж/е ресурстарда көп машерде
пайдалану арқылы дамыды. Мұнай, газ, көмір, металл
өндірісі арттырылған, ғылым-техникалық жаңару баяу
жүргі. Бұл жағдай еубек өмірділігінің өлмен болуына
ж/е экономикалық тиімсіздігіне алып келді. Нәтижесінде
1970-1980ж экономикалық тоқырау белгілері байқалды.

Әлеметтік-саяси өмірде де қайыршылықтар күшейді.
Бір партиялық жүйе сақталып, белгілі коммунистік партия-
ның қолында болды. Демократиялық еркіндіктер нектеліп,
қоғамда формализм мен немықшылық кеу тарады.
Ұлттық мәселелер ескерусіз таралды, бұл қалыңдық рухани
дамығына кері жер етті.

Экономикалық мәселелерде де осы кезеңнің аяуры саңдарауы
бірі болды. Белгілі ядролық полигоныда жүргізілген соңқы-
тар, Арал теуізінің тартолуы, өндірістің қандақтарды
көбіне қалың деңгейленуіне үлкен зиян тигізді. Бұл проблемалар
кеңестің белгістік табызатқа жаңарсаз →

баратышын айдои көрсетті.

Социал қатар қалыптасу өмір сүру деңгейі біршама
тұрақты болғанымен, сапалық тұрғыдан төмен еді.

Шұғыл үй, білім беру, медицина салалары дамыды,
бірақ тауар тапшылығы, төмен жалақы ж/е әлеу-
меттік теңсіздік қалыптасу тұрғысынан қиындады.

Рухани өмірге цензура үстем болып, шартнамалық
еркіндік шектелді.

Қорытындылай келе, 1964-1985 жылдарында-
ғы Қазақстан кеңестік жүйенің дағдарысына бет
алған кезеңі бастап отырды. Экономикалық экстен-
сивті даму, әлеуметтік-саяси тоқырау ж/е экология-
лық апаттар бұл жүйенің өміршеу еместігін көрсетті.
Бұл осы қайшылықтар кейінгі жақта құру мен түзеу-
сіздікке әкеліп келген тарихи аңғармалардың
қалыптасуына негіз болды.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақ тілі мен әдебиеті

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Қазобекты

Тегі (Фамилия): Жайырма

Аты (Имя): Айгерім

Мектеп (Школа): "Дарын" ММШ

Сынып (Класс): 9

Оқыту тілі (Язык обучения): Қазақша

Эссе

"Мәңгілік бона бейне" әңгімесінде көте-
рілген бағаты мәселелер және оны ш-
шудің жолдары.

Бейне адролоу пашыонанган жаралостар бар-
ша тұрттың жатасын байыстартаңа сөзсіз. Жа-
рылостар өзіндік бір баспан әлді. Бейне өңірі
маңонган ағандар зордан шекті. Сол көріністің
далейін айқондотып шотарлоулардың бірі "Мә-
ңілік бона бейне". Ағандың денсаулығына,
сарт пилбетіне әсер етіп тана бойымен, қы-
зейке шотарлоуларда оу ерес. Әңгімедегі Айна
денсаулығын жотатып қана боймай, ағандар мен
тілдесуден қалға. Аспанмен тілдесіп, жолдосдар-
мен боласын, шеп тарқататын уақыттары да
тоту ерес. Сол әңгімені оқи отырып бойында ая-
наш сезімі биледі. Әр ағам он екі мүшесі соу,
сарт пилбеті дұрыс, барша ағам қатарлы өмір
сүрісі келеді. Алайда бұл өмірдің берген сона-
тары жоқ. Біреуді денсаулығымен сонаса, енді
бірін жарандырып мен, оқушы ағамды мүшесін
Әңгімені оқып шектейін боймай, сол жолдары Бейне
өңірінде болған ағандың тілдесімін келеді. Бейне
шоталменде мен жолықтың жатдағы ағандың
Мек қана Айна ерес, зордан шектен тасай
ағам бар. Ата-әжесінің белонға тәрбие оқушы-
тан әжесінің Әңгімесімен Бейне пашыон
жолымен жүй естуші едім.

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
"ДАРЫН" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӘСІПОРНЫ

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____

(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақ тілі және әдебиеті

Облыс/қала (область/город): Қарағанды облысы

Аудан (район): Қазыбек би ауданы

Тегі (Фамилия): Елубай

Аты (Имя): Қадіржан

Мектеп (Школа): «Дарын» ММШ

Сынып (Класс): 9

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

Мақорол №4

Дарқандықта қазаққа дама берген секілді- деген сөз, кеңдікті, еркіндікті қазаққа дама берген секілді дегенді айтпап тұр. Мен бұл тұжырыммен келсемін, себебі біз кең жерімізде еркін жүріміз.

Бүгінмен айтқым келгені, біз өз дағамызда еркін, тәуелсіз жүргеніміз, біздің дағамыздағы бағбаншылық арқасы. Мәселен Қарақалпақстан, Якуттер, мешендер, біз секілді тәуелсіз елдер. Олар бір елдің құрамында. Сол себептен олар еркін аса қолтап жүре алмайды. Осы еркіндікті сайлап тұрған дағамызда сонау жері- қон жерлерде сауатан ата-бабаларымызға мен үймен оларға айтамын. Өйткені біз салардақ арқасында осындай еркіндікте иықтайып жүріміз.

Егер біздің өз тәуелсіздігіміз болмаса, егер біз басқа елдер секілді бір елдің қол астында болсақ біз еркін жүре алмас едік. Бізде өз дағамыз бар, өзіміздің еркіндікте жүре алатын кең байтақ жеріміз бар. Бұл өте маңызды. Біз өте бақытты елміз, біз үймен дарқандықта өмір сүріп жүріміз. Мен осыған иықтаймын.

Міне осы менің себебім. Бізге дарқандықта, яғни еркіндікті дағамыз берген. Ол дағамыз сауатан батыр бабаларымыз берген. Бұл тұжырымда мен үймен, "дама" деген сөзге ежелгі батырларда естейді. Оларда осы қазақ дарқандықтағына үлестері бар.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақ тілі мен әдебиеті

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Қазыбек би

Тегі (Фамилия): Бекеева

Аты (Имя): Ажар

Мектеп (Школа): «Дарын» МММ

Сынып (Класс): 9

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

„Мәңгілік бала бейне” әңгімесінде көтерілген басты мәселелер және оны шешудің жолдары

„Мәңгілік бала бейне” шотармасы ауыр татқарды, өмір әділетсіздігін және адамдардың қастандығын сипаттайтын туында. Автор бұл шотармада бір ғана емес, бірнеше мәселені көтереді

Шотармадағы басты мәселелердің бірі – Ләйлінің ауыр татқарды. Ләйлі еш жазатын болмаса да, өмірде көп қиындарға тап болады. Оның ауруымен қоса, отан деген адамдардың жаман істері мен ойлары Ләйлінің өмірін одан сайын ауырлатады. Ләйлі ата-анасынан айырылғандықтан, ешкім оны түсінбейді. Оның жазатындығы тек аймен сырласу жасаратын еді. Семей полигоны Ләйлідан басқа қаншама адамның өміріне балта шапты. Егер де ядролық сынақ жасалынбағанда, бундай мәселе болмаса еді. Деректер бойынша, 1949 жылда бұл полигон тек Семей облысына ғана емес, сонымен қатар Қарағанды және Алматы облыстарына да зиянды алып келді. Сонда Осының кесірінен Ләйлінікіндей қаншама адам қиын татқармен күрескенін ойлау қиын. Семей полигонынан зардап шеккен Ләйлінің шотармадағы бейнесі аяныш пен қайғы тудырады. Менің ойымша, егер Ләйліға қараған туыстары Ләйліға деген қамқорлықтарын арттырса, ~~а~~ отан күтімін жасап, жақсы өсірсе, Ләйлі қатты қиналмаса еді. Болмаса татқарды жеңілдеуші еді.

Қорытындылай келе, „Мәңгілік бала бейне” шотармасында көптеген өзекті мәселелер көтеріледі. Бұл мәселелер қотам үшін маңызды мәселелер сонымен қатар, бұлар адам үшін ө-

мірлік сабақ бере алады. Осы мәселенерді шешу үшін
әр адам өз бойына адамгершілік қасиеттерді сіңі-
ру керек. Жеке адам өзгермей, қоғам өзгермейді.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): қазақ тілі мен әдебиеті

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Қозыбек Би

Тегі (Фамилия): Бақтығали

Аты (Имя): Ақниет

Мектеп (Школа): Дарын МММ

Сынып (Класс): 9

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

„Мәңгілік бәла бейне” жүйесіндегі басты мәселелер мен оны шешу жолдары.

„Мәңгілік бәла бейне” - бейнелі полигономнақ жолына тигізген ауыр зардабын айқын бейнелейтін шотарнамалардың бірі. Сол енді-мекендегі халықтан баспаналы өткерген қиындықтары шотарна да ашылып кездесті. Шотарнамаларда Ақыл қоз ол тек денсаулықта келінімі бар қыздың бейнесі емес, бүкіл бейнелі халықтың кездестіретін бейне

Ақылның көрген қиындықтары адам езе амайтын, сене амайтын оқиға. Келінімі бар адамды қолының қалай соғайтын оқиға қиындықтады. Шотарнамаларда басты проблемалардың бірі де осында түйіліп келеді.

Қолдан денсаулықта келінімі бар адамдарға аз қиындық көрсетпейді. Адамдар менсінбей, сөйлескілері, өз ортасына қосқылар келінімі, бірақ олар бұндай денсаулықтан өздері сурап алған жоқ. Оларда кездесіп адамдар екінің өз ішкі еңбегін, сырларын біреуге айтпай, сырласқанды көреді. Сонда оның ішкі айқайын танытпай еңбегін табылмай өз-өзінің іштей жей бастайды. Тек қолданнан тана емес ата-ана жетінен да қосым түседі.

Оқиғаларда Ақылға жүйесінің түсінік көрсетілетін ауырлық сөзбен айтпай жеткізуге келінімі. Оны дағды қолдан жеткізіп, ұртында барлығы да адам тараптан дұрыс емес.

Осы ауырлықтардың кесірінен олар оқу оқып, білім ала амайды.

Бұл басты проблемаларды шешу үшін өз алтынды өзінді еңбегін білетін, шектеу болмайтын ортаға қосылу керек.

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ОҚУ-АҒАТУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
“ДАРЫН” РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӨСІПОРНЫ

Проблеманың шешілуі әр адамның өзіне байланысты. Сырттан келген негативті өзіне қабылдамау ең жақсы нұсқа. Сондай-ақ денсаулығында кемшілігі бар адамдар үшін оқыту орталықтары ашу олардың бір орында тұрып қалмауына көмектеседі. Әр бала да орта білім бағуы керек. Оларға арнаптан қосымшалар, үйірмелер ашу олардың бағындағы жасарын жатқан талантты алуға себепкер бала ашады.

Өз ойыңызды түсіндей келе мен "Мәңгілік бала бейнесі" жобаларындағы басты кейіпкер Әзілжің өмірі денсаулығында кемшіліктері бар адамдар бейнесін ашады деймін келері. Өмірде кемшілігі жоқ проблемалар жоқ. Бастысы өзіне сену керек.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақ тілі

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Раубек би

Тегі (Фамилия): Аденова Аделя

Аты (Имя): Аделя

Мектеп (Школа): "Дарын" ММШ

Сынып (Класс): 9

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

3. М. Баласағұнның тіл өнерінің пайда-зыяны туралы ай

4. Дарқандықты қазаққа ғала берген секілді.

„Дарқандықты қазаққа ғала берген секілді“ деген айға бірнеше мағынада
танып түсінуге болады. Және де әрбір ашылған ай мен түркіштер бір-бірімен
байланысты. Себебі бұл ай қазақ халқына бастандықты ғала бергенін білдіретін
тур.

Қазақ халқы көптеген халық болған. Яғни ғалада күіз үйлер тұрып, ғалаға
жақын халық болған. Оның қаса мал және елді шаруашылығымен айна-
лыған. Осы екі шаруашылық қазақтардың жасайтын тамақ пен киетін киімі
болған. Сондықтан қазақ халқы ғалада өсіп, күр көрсе халық болып саналады.
Ал тақырыпты түсіндіргендегі баласа, ғала бұл - бастандық және
келдік. Сол себептен „Дарқандықты қазаққа ғала берген секілді“ деген ай шыққан.
Және де мен бұл аймен келесімін. Себебі ғала өз дарқандығын, рухын
және бастанда сезініп қазақ халқына бергенді. Сол себептен біздің халық
қалыптасып, мінезді, рухы бар және ең басты патриоттық сезіні бар
халықты. Және де біз бұл қасиеттерімізбен мақтан өтуіміз қажет деп
ойлаймын. Әзімі дарқандықты берген ғала да ұлылар, ата-бабаларымыздан
келген қасиет. Не баласа қазір біз тауыс және ұйымын халықты
ол бастанда ғала бізге бұл сөздерді айтты.

Қаратқандықпен келген тақырыпты аймен келісуде болады. Дарқандық
сезініп және қазаққа ғала бергенде ұлылар, бірақ келісудімен тауыс халық
болып тұрған патриоттық ата-бабаларымыздан келген зат. А біз осы
бастандықта тұрып, тақырыптың бар екендігіне алғашқы сөздерді біз-
біздің қажет.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): қазақ тілі

Облыс/қала (область/город): Қарағанды облысы, Қаратал қаласы

Аудан (район): Қазыбек би

Тегі (Фамилия): Ибраева

Аты (Имя): Айна

Мектеп (Школа): "Дарын" МММШ

Сынып (Класс): 10

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

Абайдың өлеңдеріндегі адам

құндылықтар және ұлттық мінез көрінісі

Абай Бұқанбаев - қазақтың ұлт ақыны, мақтан тұтарлық тұлғасы. Ғаншайықтан биік, асқан, шырдарға бағын дорса, көкке жетсе де, адамш қасиеттерің жоғалтпаған, көптеген жетістіктерге жеткен адам.

Абай өз шырармаларында өз басты мәселелерді қозтайды, олар нағарық, қауырдық, өтірік, осының барлығын ол сонау (оса) заманда жазып, қалдырып кеткен. Қазіргі таңда Абайдың шырармаларында көтеріліс мәселелері, әл де өзекті. Бұрынғы заманда қарапайым халық бұл жазылған өсиеттерді, шырармалардағы астарды түсінбеді деп айтамын. Себебі, сол уақытта қазақтар білім ала алмады, білім алу үшін қаражат тұрды. Одан гөрі жас балалар білім алудың орнына, оқумен істеп, ақша тапты. Абайдың шырармаларында адамш құндылықтар мен ұлттық мінез көрінісі айқын байқалады. Мысалы, "Толық таптай маңдайда", "Сенің аяқ" өлеңдері, М. Әуезовтың "Абай жолы" романында Абайдың өзінен-ақ байқауға болады. Абай Бұқанбаев өз халқына жанама, қайың болған, оның қалағаны тек: халқымызды аяу, қулық аяу, балалар мен жастарды білімге, зорлыққа шақырып құрметтеу аяу. Абай заманда баласы, қазіргі немесе бұрынғы, бәрібір де аз болса да, бұл мәселелер кездеседі, етні арқастан да өзекті болып саналады.

Абай Бұқанбаев құрмет тұтарлық, ұлт аярымыз тұрға. Шырармаларындағы ұлттық мінез, құндылықтар айқын және әрдайым өзекті болады.

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
"ДАРЫН" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӨСІПОРНЫ

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника

Парақ / Страница №

«Еңбек түбін берекесі» деп бекер айтпайды, сондықтан
Абай секілді еңбектің, адам қозғалып етсе, бәрібір түбін
де берекесі байласақ.

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ОҚУ-АҒАРУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
"ДАРЫН" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӘСІПОРНЫ

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақ тілі

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Жезыбек аи

Тегі (Фамилия): Чуэрзи

Аты (Имя): Имран

Мектеп (Школа): МММ "Дарын"

Сынып (Класс): 10

Оқыту тілі (Язык обучения): Орысша

Оқылым тәр.

1) 1-А 2-В 3-Ә 4-Б

2) 1-Жұмандай әте ақын, зор, шешен адам болған. Ол ақын, жұманды мақсат білген. Халық зорлық сұрап оған келген.

2- Ол қарапайым қарапайым адам болған тұра, оған сұрап болған. Соңында халық оны өзге адам.

3- Ада сұрап - ел басқаратын мақсат қызымет. Ол мақсатын ісін шешкен.

4- Жұмандымамырдың мақсат және мақсаты "Тұра" жұмыс-үйі болған.

3) Бұл мәліметті тарих адамдар, зорлық, адамдар, рәсімдер немесе өссе мақсат жұмыс болған.

4) Жұмандай Өскенбайұлы - ұлы ақын Абайдың әкесі. Ол рәсім мақсат ұстаған, өте мақсат ақын. Жұмандай халыққа көмектескен, ел басқаруға зор болған.

5) "Жұмандай Өскенбайұлы - зор ақын, ел басқаратын тұра" Мазмұны тәр. (5-тұра).

Шешеннің сөзі - шешендік.

Шешен адам - сөзімен халыққа мақсат көрсететін адам. Шешеннің сөзі шешендік сөзі. Ол адамға зорлық мақсат көрсетеді. Жұманды халыққа шешен адамға көп болған. Олар зор сөйлеген (сөз), мақсатын айтқан.

Шешен адам көп ақын, көп тыңдаушы. Ол сөзі арқымен айтқан. Шешеннің сөзі зорлыққа бірлікке мақсат. Мақсатын тұтастып, мақсатын үйретеді.

Өмірге де шешен сөз өте мақсат.

Мұғалім, басшы, ата-ана менен бірге, арқарар оны
тыңдайды. Соңында мененнің сөзі - халыққа жарық
беретін шамшырақ.

Тыңғалым тәр.

3) Бұл - маңдайы жарқыратан асы адамға дегеннің белгісі.
Мас баланың ісін іскелеңде, бәрт адам рухани нұрланары екен.
Өзіңдік кейінгік ізінші ұстаып, үйкеңге де құрметтің ісін
көрсеткен.

2) Сәлем салып жүру - үйкеңді құрметтеу, тәртібі болу.
Үйкеңді сыйлау - дұст, тәртібі дұст болу.

~~1) Ассаламу~~

1) - Ассаламуалейкум!

- Уағдалейкум ассалам!

- Ата қалайсыз!

- Жақсымын, рахмет. Өзің қалайсың?

- Тамаша

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____

(бақылаушы толтырады)

(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): қазақ тілі мен әдебиеті

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Қабек би

Тегі (Фамилия): Ашикова

Аты (Имя): Айгер

Мектеп (Школа): "Дарын" МММУ

Сынып (Класс): 11

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

Алаш жалы: ұлттық рухты биіктікпен ерекше көзді қарас

Қазақ атамыз санау еткенден бері еңсесін тік ұстаған беделді халық. Дүйім жұртты өз ауызына қаратып, кең байтақ жерде биіктігі ұстап қалу да оңай шаруалардың бірі емес. Түрінгі Еуразияның қақ ісінде орналасқан еліміз Қазақстанның бейбіт ел болып қалыптасу жолында ерен еңбек еткен - "Алаш" қозғалысы.

Еліміздің біртұтас мемлекет болып, орыс патшалығының қол астынан шығу жолында қаншама жындар қаттесті болды. Сол жындар ішінде едікке талпынған талалы тұлғалар темір тәрза да қаншама, өмірлерімен де қостасты. Кеңес үкіметінің сұрапы саясатының күші дамыдап тұрған қақтықта жүректерінде сенім оты мен рухы аспандап тұрған азаматтар - Алаш зиялылары. Әлихан Бөкейханов, Ахмет Байтұрсынұлы сынды тұлғалар бастаған көш қазақ жұртының үзілместей үміті, бейтұмары болды. 1917 жылы құрылған "Алаш" үкіметі бүгінгі мерейі күндерге жол салудың бастамасы болды. Зиялы қауымның жаздан әр өлеңі, газетке шығарған әр мақаласы қазаққа рух берді. Намыстан жаратылған халықты аятып, кәрірлер саясатына тойтарыс беру осы ұлттық рухты қаттесті еткен еді. "Алаш" үкіметінің Тесей патшалығына қарсы шығып, бәлек заң, жеке жер талал етуі ерік болды. Менің ойымша, қазақ зиялыларының оқиналы сөзінділігі мен батымдығынсыз қазіргі күндер қараңғы болар еді. Міржақып Дулатұлының "Аян қазақ!", Мағжан Жұмабаевтың "Мен жастарға сенемін" өлеңдері халқымыздың бойында сап бір ұлттық рухты азатты демеске болмайды. Байырғы тарихымыз жаздыған жерлерді сақтап қалу жолында да "Алаш" үкіметі сан жындарды сарп етті. Жалам Алаштың тарихын шалып өтсек, алардың егемен ел үшін жасаған еңбегі тулар жатқан бір үлкен өмір екенін көрсек болады. Халыққа тәуелсіздікті насихаттап өлең жазған, қазақ жерін қазаққа тиесілі етуге тырысып баққан, үлкен патшалыққа қарсы шығып, заң талал еткен, тіпті жасанды амаршылық ұйымдастырып, қазақтарды қырып жатқанда қол ұшын созып, ауымы аралап, мал таратқан да осы "Алаш" қатысушылары. Осынау ұзақ жолды бастан кешірген, ұлт бойына сенім ұлатқан тұлғалардың жаздысыз өмірлерімен қостасуы, оту жазасына кесіліп, абақтыда есі адасқанша қаншама әділетті ме?! Халық қаһарманы, ұлт байрағы -

кері бауы керек. Алаш ұлылығының "халық тауы" болып айыпталуы олар үшін өлімнен де артық өсиет жара болған шығар, сірә. Бірақ, өз ерліктерінің арқасында бүгін Қазақстан-тұңғырғы биік, тәуелсіз мемлекет. Олар салған жаңды нық басып, қазақ халқы рухын жоғалтпады, тек биіктей берді.

Төксан ауыз сөздің түйіні бір демеуші, ойында қорытындылай келе, "Алаш" қозғалысы-бүгінгі тәуелсіздіктің тамырында жатқан үлкен тарих деп айта аламын.

Алаштың жолы расымен де қазақ ұлтының намысын, рухын аспанға шорықтатқан ерекиле көздарас, ол бұл көздарастың түбі-үлкен саясат.

Алаш тұңғы астында

Біз қадақтың баласы.

Бізге ғана алашанат

Ата-баба даласы, -демеуші осы тарихқа тұнып тұрған тәуелсіз жеріміз бен елімізді балашақ ұрпаққа да осы күйінде жеткізу біздің мойыншымыздарымыз парыз.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): қазақ тілі мен әдебиеті

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Қазыбек би

Тегі (Фамилия): Молеев

Аты (Имя): Нұрдана

Мектеп (Школа): „Дарын” МММУ

Сынып (Класс): 11

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

Эссе

Анам жаны: ұлттық рухты бийтетен
ерекше көзқарас

Анам қозғалысы – қазақ халқының XX ғасыр басындағы саяси-экономиктік ойының ең бийк көрінісі, ұлттық саманың аянуына турткі байлан құбылыс. Бұл қозғалыс тарихидық езінде турған мемлекетті дербес елге айналдыруды мақсат етті. Анам қайраткерлері халықтың байланын біліммен, заңмен байланыстыра білді. Сондықтан да Анам жаны – ұлтты сақтап қалудың өркендетті байыты байып табылады.

Анам идеясының негізінде еркіндік, эділдік, теңдік және рухани жаңғырту ұстанымдары жатыр. Мұхсан Бөкейхан, Ахмет Байтұрсынұлы, Міржақып Дулатұлы сынды турғанар қазақ қозғалыс жаңғыртудың бірден-бір жаны – оқу-ағарту мен заң үстемдігі екенін демедеді. Мәселен, Ахмет Байтұрсынұлының «Ел бірінші, менікі ертен үшін» дегенінен оның біріннен де ел байланын бийк қойған көріне байлады. Анам қозғалысы сол заманның ауыр саяси жағдайында пайда байды. Патша үкіметінің озбыр саясаты, жер мәселесі, ұлттық теңсіздік қазақ халқына үлкен қауіп төндірді. Бұл мәселелерді Анам зиялылары қарулы көтеріліс арқылы емес, ақылға салынып рухани күрес арқылы шешуге бей бұды. Ендігі олардың ең басты мақсаты – қазақ халқын «халық ұйыдан аяту байды. Бұл жол олар үшін көптеген қиындықтарға тапы байды: біреуі ауыр айыппен абақтыға қамалса, енді біреуі қудануға ұшырап, өлім жазасына да кесілді.

Бүгінгі тәуелсіз Қазақстан үшін де Ақсаи идеясы өз мандатын жасайтқан жоқ. Ұлттық тіндің мәселесі, тарихи жады сияқты мәселелер әлі күнге дейін өзекті. Қазіргі жастардың бейіміне ұмтылуы, отансүйгіш сезімі Ақсаи рухымен тікелей үндеседі. Демек, Ақсаи жамы-откеннің жана емес, бүгін мен болашақтың да теңірқазыны.

Қорытындылай келе, Ақсаи қозғалысы қазақ жамы-ның ұлттық рухын бейіктетіп, санамы ұрпақ қамыптас-тыра бейіді. Ұлт болашағы жамында аяқбай қозғалыт ету-Ақсаи аманаты, ол оны жамытастыру-бүгінгі бүгінның қасиетті бейішын!

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): қазақ тілі мен әдебиеті

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Қазақбей би

Тегі (Фамилия): Мамиева

Аты (Имя): Ариакан

Мектеп (Школа): "Дарын" ММШ

Сынып (Класс): 11

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

„Масхұт“ поэмасындағы адамш құндылықтар
және оның бүгінгі дәуір тоқысасымен үндестігі

Абайдың сақалы поэмаарының ішінде „Масхұт“
адамш құндылықтарды терең түсіндіретін тұжырым.
Паста кейіпкер кешкен оқиғалар арқылы оның байында
та қасиеттерді көре аламыз. Үміт ойындары да осы
образда адамның тұрғыда кешкен ашық – бүгінгі
адамдармен сәйкестік табуға мүмкіндік береді.

Поэмада автор адамзаттың баста құндылықтар
ақыл, білім мен ықымет) мәселесін көтереді. Кейіпкер
кейіпкер оқиға барысында үміт таудай беретін қартқа
жазылады. Бұл-дәулет, сүйікті асар немесе ақыл ара-
сынан „Масхұттың таудай сарысқа түседі. Бұл
оның байынан көпсімен күресті, таудайға дейін асауап-
кершілігін көрсетті. Абай осы арқылы негізгікке бері-
мей, дүниежүзүзден алақ байы, адамның күші
ақылда, білімде екенін көрсетеді. Бұл кез келген дәуір
адамна айтқан насихат, себебі заман байысы
адам рухани да, материалды да таудайтан тек өз
ақыл мен білімі арқылы шығады. Түрінде білімге-
лігінің өркімілігі артып келеді, бұл қазір білекті емес
біліктің заманға екенін білдіреді.

Масхұт образ байына бірнеше жақсы әрі (мін-
детті) қасиет қасиеттерді ұштастырған адам. Адамш
құндылықтардың бастағы – адамгершілік оның байынан
өзі кейіпкерлермен қарым-қатынас кезінде байқалады.

Оның өмір сүріп жатқанын аңғарып отырғанда, оның кесірінен ол әділетсіздіктен зардап шекті. Оның сол әділетсіздікпен, қандағызбен күресуі-Абайдың кешіккен күйін, де сипаттайды. Сол арқылы ұлт ағамы жатанда адамдағыздан бұрын әділетсіздік, жастағыздан басам, бұдан ашық болу керек, ұлт мәселесі балалар көрсеткен деп ойлаймын. Ол адамдарды сыйластырмай, адамдағыз пен арды жөнге қоятын шағарда. Біздің заманда да сол мәселе жөнге қоятын емес, себебі айтқан құндылықтарға сүйенбеу үйреншікті балалар қылып қалды.

Осындай қорытқандай келе, "Масқат туында" ол адамның өмірінде балалар оқуына арнайы адам үшін (бейбітшілік) арнайы өрнекті балалар сағаттарына құндылықтарды көрсетеді.